

Kommuner med de dårligste veje i relation til det nye udligningssystem

Analyse af sammenhængen mellem kommuner med dårlige veje og ekstra penge til kommunerne i forbindelse med det nye udligningssystem, foretaget af cand. polit. Finn Bo Frandsen, chefanalytiker i Dansk Vejforening, maj 2020.

Den 5. maj i år indgik Regeringen, Venstre, Radikale Venstre, Socialistisk Folkeparti og Alternativet aftale om en reform af det kommunale tilskuds- og udligningssystem med henblik på at skabe stabilitet og forudsigelighed om de økonomiske rammer for kommunerne. Det er derfor relevant at undersøge, om reformen tilgodeser de kommuner, der har de dårligste veje.

I denne analyse er der taget udgangspunkt i en analyse fra SAMKOM i 2018 af tilstanden af vejene i 2017. For at styrke vurderingen af det aktuelle behov for at udbedre og vedligeholde vejene, er der også en oversigt over udgifterne til drift og anlæg af vejene fra 2017 til 2020 i de udvalgte kommuner.

Analysen fra SAMKOM

Kommunerne kan opretholde kapitalværdien af vejene ved løbende at udskifte vejenes elementer, fx belægninger, i takt med nedslidningen. I så fald vil den gennemsnitlige restlevetid være på 50 % af den forventede levetid af belægningerne.

Hvis restlevetiden er mindre end 50 %, er der imidlertid behov for udbedringer og vedligeholdelse svarende til det beløb, der skal bruges til at løfte det faktiske niveau af tilstanden op til det niveau, der vil svare til en løbende udskiftning i takt med levetiden.

Tabellen viser de 14 kommuner som havde under 30 % i restlevetid på deres veje i 2017, ifølge SAMKOM seneste analyse fra 2018.

I tabellen er vejene delt "i by" og "på land". Kørebanerne er målt ved areal i 1.000 kvm. og ved længden i kilometer. For veje i alt er restlevetiden vægtet i forhold til arealet af strækningerne. Tilstanden er udtrykt ved: Den gennemsnitlige procentvise restlevetid af den samlede levetid.

Det fremgår, at i Norddjurs kommune har belægningerne på de 868 km veje, med et areal på knap 4,4 mio. kvm., en gennemsnitlig restlevetid på 18 % af den samlede levetid.

Norddjurs var den kommune, som i 2017 havde det største efterslæb i forhold til den optimale restlevetid på 50 %.

Tilstanden af belægninger i 2017

Kommune	Veje i by			Veje på land			Veje i alt		
	Areal 1.000 kvm.	Længde Km	Rest- leveti d pct.	Areal 1.000 kvm.	Længde Km	Rest- Leveti d pct.	Areal 1.000 kvm.	Længde Km	Rest- Leveti d pct.
Norddjurs	1.318	231	17	3.041	637	19	4.359	868	18
Herlev	638	94	20	-	-	-	638	94	20
Lemvig	-	-	-	-	-	-	2.752	501	21
Samsø	-	-	-	-	-	-	782	143	21
Halsnæs	644	100	18	228	44	32	872	144	22
Odder	-	-	-	-	-	-	1.790	354	22
Glostrup	722	95	24	-	-	-	722	94	24
Hjørring	2.34	326	24	4.94	921	24	7.28	1.248	24

	1			8			9		
Næstved	1.558	243	26	3.317	647	25	4.875	890	25
Assens	1.102	193	20	2.467	541	29	3.569	734	27
Hørsholm	595	87	26	120	19	33	715	106	27
København	4.780	471	27	-	-	-	4.780	471	27
Horsens	2.333	323	17	3.136	621	37	5.470	944	28
Furesø	926	139	29	193	20	30	1.119	159	29

Reformen af det kommunale tilskuds- og udligningssystem

Den brede politiske aftale af den 5. maj 2020 om en reform af tilskuds- og udligningssystemet i kommunerne er meget omfattende. For en uddybning af aftalen med oversigter henvises til Social- og Indenrigsministeriets hjemmeside.

I tabellen er for de 14 kommuner med de dårligste belægninger i 2017 (dvs. under de 30 % restlevetid) vist: Den beregnede virkning af udligningsreformen og det årlige finansieringstilskud (videreførelse af likviditetstilskuddet) samt summen heraf. Herudover er der vist: den årlige bagudrettede kompensation i 2021 og 2022. Kilden til tabellen er Social- og Indenrigsministeriet.

Det fremgår, at den beregnede virkning af udligningsreformen er negativ for Odder, Glostrup, Hørsholm, København og Horsens. Kommunerne opnår til gengæld et årligt finansieringstilskud. Summen af den beregnede virkning og det årlige tilskud er positiv for Odder, Glostrup og Horsens, men negativ for Hørsholm og København.

Kommune	Beregnet virkning 2021 og 2022	Årligt tilskud	Kompensation Tilsammen i	
Norrdjurs	56,7	34,6	91,8	6,1
Herlev	28,6	15,5	44,1	13,7
Lemvig	3,4	10,7	14,0	0,5
Samsø	16,2	2,0	18,1	0
Halsnæs	21,1	17,0	38,1	10,8
Odder	-0,05	5,9	5,8	0,3
Glostrup	-6,7	12,2	5,5	0
Hjørring	59,6	59,4	119,0	21,3
Næstved	110,6	76,4	186,9	38,9
Assens	29,3	38,0	67,2	7,8
Hørsholm	-33,6	6,4	-27,2	0
København	-465,7	163,1	-302,6	0
Horsens	-29,5	84,3	54,8	2,1
Furesø	7,5	10,7	18,2	0

Beregnet virkning: Virkningen på kommunens økonomi på baggrund af udligningsreformen

Årligt tilskud: Videreførelsen af likviditetstilskud til kommuner med særligt behov

Tilsammen: To ovenstående sammenlagt

Kompensation i 2021 og 2022: Ekstra penge i 2021 og 2021 som nogle kommuner får; eksempelvis for Norddjurs i de to år $91,8 + 6,1 = 97,9$

Kommuner med nogle af landets dårligste veje

Herefter er der udvalgt de ni kommuner, som har nogle af landets dårligste kommuneveje, og som *samtidig* modtager ekstra midler ved den nye reform. Kommunerne er fremhævet i tabellen ovenfor.

Det fremgår, at den beregnede virkning af udligningsreformen for Norddjurs kommune er en gevinst på 56,7 mio. kr. (netto), og at det årlige tilskud er 34,6 mio. kr.

I Norddjurs fremkommer gevinsten på følgende måde: 1) Indarbejdelse af beskæftigelsestilskuddet: -25,9 mio. kr. 2) Tilpasning af udgiftsbehov og ny struktur: +34,4 mio. kr. 3) Loft over overudligning: +0,6 mio. kr. 4) Justeret udlændingeudligning: +10,4 mio. kr. 5) Reduceret kommunal andel på selskabsskatten: +1,8 mio. kr. 6) Udligning af dækningsbidraget af offentlige ejendomme: 0,4 mio. kr. 7) Særlig kompensation: -8,8 mio. kr. 8) Nyt tilskud til udsatte ø- og yderkommuner: 44,9 mio. kr. og 9) Modregning af P-indtægter 0,06 mio. kr. = 56,7 mio. kr.

Kommunernes udgifter til drift og anlæg af veje i perioden fra 2017 til 2020 er relevant for at kunne vurdere behovet for genopretning af tilstanden af vejenes belægninger i forhold til niveauet i 2017.

Udbedringer, som medfører forlængelse af levetiden for kørebanen, bør være på kontoen for

anlæg, da det er en investering, mens almindelig vedligeholdelse, i form af fx mindre belægningsarbejder, bør være på kontoen for drift, da der er tale om opretholdelse af vejens element.

I praksis kan det være vanskeligt at kontere fx et asfaltarbejde korrekt i henhold til den økonomiske teori, så tolkningen af udviklingen på den enkelte kommunes konto for drift og vedligeholdelse og konto for anlæg skal tages med forbehold, og derfor bør man også se de samlede vejudgifter.

De følgende tabeller viser den gennemsnitlige restlevetid i procent af den samlede restlevetid i de udvalgte kommuner ifølge analysen fra SAMKOM, jf. forsiden, og kommunernes vejudgifter ifølge Danmarks Statistik. Der er regnskaber for 2017, 2018 og 2019 og budgetter for 2019 og 2020 fordelt på drift af veje og anlæg af veje samt veje i alt. R er regnskab, og B er budget. LP er løbende priser (årets priser). Den nederste linje viser de samlede vejudgifter i 2019-priser (faste priser). PL er "pris og lønniveau" på 2019 niveau dette vil sige i faste priser, der kan sammenlignes år for år, dvs. rensset for inflation. I Norddjurs var den gennemsnitlige restlevetid for belægningerne som nævnt kun 18 % af levetiden i 2017. Norddjurs havde dermed det største efterslæb blandt landets kommuner. Frem til 2019 har udgifterne til drift og vedligeholdelse af veje været vigende, mens der var et stort fald i udgifterne til anlæg. Selv om der i år er fremgang ved både drift og anlæg, vurderes kommunen stadig have et stort efterslæb. Reformen tilgodeser som nævnt Norddjurs med 56,7 mio. kr. og det årlige tilskud på 34,6 mio. kr. samt en bagudrettet kompensation på 6,1 mio. kr. årligt i 2021 og 2022, jf. side 2.

Kommune	Restlevetid	2017R	2018R	2019R	2019B	2020B
Norddjurs	Pct.	Mio. kr.	Mio. kr.	Mio. kr.	Mio. kr.	Mio. kr.
Drift, LP		24,7	23,5	20,5	22,8	23,9
Anlæg, LP		36,4	24,5	10,1	3,5	15,9
Veje i alt, LP		61,2	48,0	30,6	26,3	39,8
Veje 19-PL	18	63,0	48,7	30,6	26,3	39,1

I Herlev var restlevetiden 20 % i 2017. Udgifterne til drift og vedligeholdelse er uændrede, mens udgifterne til anlæg er halveret til 2019. I år er der fremgang ved både drift og anlæg. Herlev vurderes imidlertid fortsat have et meget stort efterslæb.

Kommune	Restlevetid	2017R	2018R	2019R	2019B	2020B
Herlev	Pct.	Mio. kr.	Mio. kr.	Mio. kr.	Mio. kr.	Mio. kr.
Drift, LP		23,0	23,6	22,7	26,2	25,9
Anlæg, LP		41,5	32,3	18,7	18,3	24,0
Veje i alt, LP		64,5	56,0	41,4	44,5	49,8
Veje 19-PL	20	66,5	56,8	41,4	44,5	49,0

Lemvig kommune har stabile udgifter til drift og vedligeholdelse og fremgang på kontoen for anlæg til 2019, hvorefter der er et fald i år. Det vurderes, at kommunen fortsat har et stort efterslæb.

Kommune	Restlevetid	2017R	2018R	2019R	2019B	2020B
Lemvig	Pct.	Mio. kr.	Mio. kr.	Mio. kr.	Mio. kr.	Mio. kr.
Drift, LP		25,2	29,0	25,6	26,0	26,0
Anlæg, LP		1,2	1,6	9,9	8,9	7,0
Veje i alt, LP		26,4	30,6	35,5	34,9	33,0
Veje 19-PL	21	27,2	31,1	35,5	34,9	32,5

På Samsø tyder udviklingen i vejudgifterne på, at der stadig er et meget stort efterslæb.

Kommune	Restlevetid	2017R	2018R	2019R	2019B	2020B
Samsø	Pct.	Mio. kr.	Mio. kr.	Mio. kr.	Mio. kr.	Mio. kr.
Drift, LP		5,0	6,5	1,8	6,1	6,6
Anlæg, LP		2,5	1,9	1,7	0	0
Veje i alt, LP		7,5	8,3	3,5	6,1	6,6
Veje 19-PL	21	7,7	8,5	3,5	6,1	6,5

I Halsnæs er der i år næsten en firedobling af driftsudgifterne i forhold til året før efter et fald fra 2017 til 2019. Det ser dermed ud til, at kommunen kommer i gang med at indhente vedligeholdelsesefterslæbet i 2020. Udgifterne til anlæg er reduceret til et noget lavere niveau i 2018-20.

Kommune	Restlevetid	2017R	2018R	2019R	2019B	2020B
Halsnæs	Pct.	Mio. kr.	Mio. kr.	Mio. kr.	Mio. kr.	Mio. kr.
Drift, LP		18,2	16,7	13,4	17,3	50,1
Anlæg, LP		26,8	14,8	13,6	17,6	15,5
Veje i alt, LP		45,0	31,5	27,0	34,9	65,6
Veje 19-PL	22	46,4	31,9	27,0	34,9	64,5

Hjørring havde stabile driftsudgifter fra 2017 til 2019 og venter nu en markant vækst i 2020, så det ser ud til, at kommunen kan komme i gang med at indhente det store efterslæb med at vedligeholde vejene. Det er værd at bemærke, at kommunen i efteråret 2018 budgetterede med 90 mio. kr. til drift i 2019, men reducerede udgifterne til 68 mio. kr., jf. regnskabet for 2019, som blev offentliggjort i foråret 2020. Udgifterne til anlæg er faldet til et meget lavt niveau.

Kommune	Restlevetid	2017R	2018R	2019R	2019B	2020B
Hjørring	Pct.	Mio. kr.	Mio. kr.	Mio. kr.	Mio. kr.	Mio. kr.

Drift, LP		68,7	63,6	68,0	90,1	88,5
Anlæg, LP		50,9	35,8	33,7	13,5	8,5
Veje i alt, LP		119,6	99,4	101,6	103,5	97,0
Veje 19-PL	24	123,2	100,9	101,6	103,5	95,4

I Næstved er udgifterne til drift og vedligeholdelse på et stabilt niveau. Udgifterne til anlæg falder kraftigt fra 2018 til 2020, så kommunen vurderes stadig at have et stort efterslæb.

Kommune	Restlevetid	2017R	2018R	2019R	2019B	2020B
Næstved	Pct.	Mio. kr.	Mio. kr.	Mio. kr.	Mio. kr.	Mio. kr.
Drift, LP		63,1	69,1	69,8	73,9	68,8
Anlæg, LP		98,2	98,2	44,8	49,3	16,8
Veje i alt, LP		161,3	167,3	114,6	123,2	85,6
Veje 19-PL	25	166,2	169,8	114,6	123,2	84,2

Assens Kommune har et stort set stabilt niveau for udgifterne til drift og vedligeholdelse af vejene, mens udgifterne til anlæg er aftaget til 2019, hvorefter der er fremgang i år. Det må vurderes, at der fortsat er et stort efterslæb med at udbedre og vedligeholde kommunens veje.

Kommune	Restlevetid	2017R	2018R	2019R	2019B	2020B
Assens	Pct.	Mio. kr.	Mio. kr.	Mio. kr.	Mio. kr.	Mio. kr.
Drift, LP		46,6	43,6	43,7	43,7	47,2
Anlæg, LP		21,8	20,4	16,9	22,6	20,2
Veje i alt, LP		68,5	64,0	60,6	66,3	67,4
Veje 19-PL	27	70,5	64,9	60,6	66,3	66,2

I Furesø er udgifterne til drift og vedligeholdelse på et stabilt niveau fra 2017 til 2020.

Udgifterne til anlæg blev fordoblet fra 2018 til 2019, men i år er der et fald. Det vurderes, at Furesø kommune fortsat har et stort vedligeholdelsesefterslæb

Kommune	Restlevetid	2017R	2018R	2019R	2019B	2020B
Furesø	Pct.	Mio. kr.	Mio. kr.	Mio. kr.	Mio. kr.	Mio. kr.
Drift, LP		30,8	31,1	29,7	33,7	31,1
Anlæg, LP		19,4	14,6	30,4	23,3	26,4
Veje i alt, LP		50,1	45,7	60,0	57,0	57,5
Veje 19-PL	29	51,6	46,4	60,0	57,0	56,6

Finn Bo Frandsen, cand. polit. og chefanalytiker i Dansk Vejforening
10. maj 2020